JULIJA ŠVABAITĖ-GYLIENĖ

ŠEŠTADIENIS I

Šeštadienį,
Šeštadienį
Aš noriu būti vėl jauna,
Aš noriu būti mylima,
Ir nejaučiu ir nematau,
Kad būčiau nusibodus tau — — —

Ir ne visvien, ir ne visvien,
Kartoju kambariam tuštiem,
Kad jauno džiaugsmo nebėra,
Kad mudviem kalba tik tyla — — —

Išpuošiu sienas gėlėmis,
Išrausiu veidrodžiui šaknis,
Ir tarsiu laikui: dar sustok,
Dar valandėlę paaukok,
Ir leisk man būti mylimai,
Ir leisk man būti amžinai — — —

ŠEŠTADIENIS II

Tu padedi šaukštą ant stalo,
Duoną ir druską.
O aš paskutiniam sapne
Vejuos tave jauną ir žalią,
Apšviestą saule dosnia — — —

Tu atsuki rytmečio laikrodį
Puse valandos,
Kad mano sapnas dar vytųsi
Tave kaip žvaigždę vanduo — — —
Ir susitinka netyčia
Mūsų kūnai akli, atviri
Jaunystei,
Gyvenimui,
Mirčiai — — —

Gyventi, gyventi, gyventi
Virš mūsų visų laukimo,
Virš dvylikos rankų šiltų,
Virš tylaus jų širdžių plakimo — — —

M. B. STANKŪNIENĖ

MOTERIS PRIE LANGO

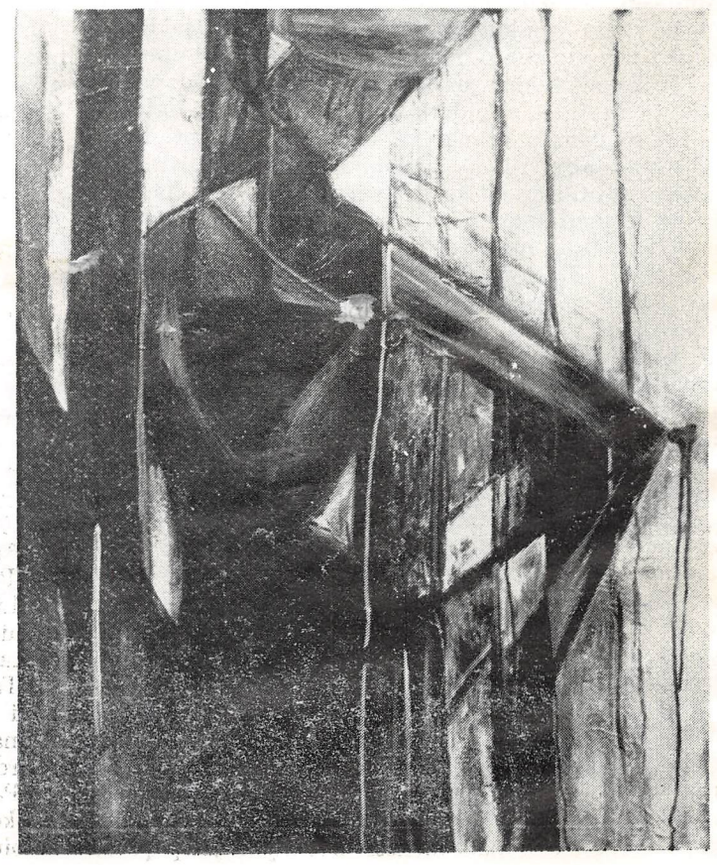

APIE TINKAMĄ PASIRINKIMĄ SANTUOKOJE

P. GAUČYS

Žinomas vokiečių filosofas, grafas Hermanas Keyserlingas savo studijoje apie tinkamą partnerių pasirinkimą santuokoje, tarp kitko pažymi, kad yra porų, nors tai reta, kurios, atrodo, tyčia buvo sutvertos viena kitai. Ar Dievas tuo pačiu metu sutveria dvi naujas sielas, jas paskirdamas viena kitai? Ar, gal, tai aklas atsitiktinumas? Niekas negali į tai atsakyti.

Šiaip ar taip, vistik galima manyti esant tam tikrų bendrų visuotinės reikšmės nuostatų, kurių rėmuose šis ypatingas pobūdis pasireiškia. Jeigu du skirtingų lyčių asmenys jaučia patraukimą vienas prie kito, ar iš to seka, kad jie turi susituokti? Nebūtinai, atsako Keyserlingas, nes žmoniškos būtybės sudėtingos. Santuoka gi yra tik vienas ryšys iš daugelio; jis yra vienas sunkiausių patenkinamai įvykdyti, o visuotinė patirtis, deja, rodo susižavėjimą esant blogiausia garantija sekmingai santuokai. Taip yra ne todėl, kad fizinis patrauklumas negali pilnumoje patenkinti žmogaus sielos, bet labiausia todėl, kad žmonės dažniausia įsimyli (čia reikia skirti susižavėjimą nuo tikros meilės) skirtingą nuo to tipo, koks būtų tinkamas santuokai. Psichoanalizė, sako Keyserlingas, mus moko, kad vyro atveju paprastai būna du svarbiausi tipai: motinos tipas (jo pagrinde glūdi jo paties motina, ar įsivaizdavimas, noras, kad ji tokia būtų) ir draugės tipas, kurio natūraliu prototipu yra sesuo. Šie du tipai atitinka bendras motiniškas ir draugiškas ypatybes, glūdinčias kiekvienos moters prigimtyje. Bendrai kalbant, tik motiniškas tipas yra tinkamas santuokai. Nes jis, rašo Keyserlingas, turi šaknis pirminėje vyro prigimtyje; jis simbolizuoja atsakingumą ir todėl yra rimto pobūdžio. Draugiškam tipe vyras jieško nuotykio, paskatinimo, sporto. Savo pobūdžiu tiedu tipai nesuderinami. Tik vienas dalykas atrodo teigiamas: draugė niekad neturi patapti žmona. Anot Keyserlingo, klaidingai pasielgs vyras ar moteris susituokdami su savo draugu-ge. Ir čia, pabrėžia Keyserlingas, mes turime pirmą aiškų atsakymą į klausimą apie tinkamą partnerių pasirinkimą santuokai. Draugystė gali reikštis artimiausiais ryšiais. Gali netgi būti kad sielos, atrodančios skirtos viena kitai, niekad neįstengina susituokti. Mūsų tėvai buvo pakankamai išmintingi, suprasdami, kad vedybos turi būti laisvos nuo asmeniškų apskaičiavimų, todėl, kad jie nebūtų pageidaujamai laimingai, jie norėjo pabrėžti, kad susižavėjimas turi būti lemiamas veiksnys, nes daugumas vyrų susižavėjimą tiesiogiai nukreipia į "draugę". Daugelio moterų motiniškas instinktas taip stipriai išvystytas, kad jos teisingai įsimyli tinkamą vyrą. Santuokos draugystėje jos turi mažiau bėdų, nes jų jausmai švelniau laipsniuojasi. Labai retais atvejais, pažymi Keyserlingas, santuoka tarp draugų būna sėkminga. Moters patraukumas, kuris tokiais atvejais priveda prie santuokos, vyro požiūriu susiveda į moters skatinančią bei įkvėpiančią savybę, o moters požiūriu grynai asmeninė simpatija neišvengiamai nusilpsta. Tuo būdu dauguma tokių vedybų būna audringos ir baigiasi skyrybomis.

Todėl vedybas iš meilės, imant jas kaip santuoką tarp draugų, Keyserlingas laiko aiškiai netinkamu partnerių pasirinkimo būdu. Jis pažymi, kad dabar žmonija vėl grįžta prie sutartinės santuokos, nes tikrumoje santuoka iš esmės yra ypatinga tvarka ir matuojama tik dorove. Ji neprieštarauja asmens valiai, jeigu jis yra sąmoningas, nes kiekvienam žmogui kosminėje santvarkoje paskirta apibrėžta vieta, kurią jis turi deramai užimti, jeigu nori įgyvendinti savo asmeninę paskirtį.

Ką tad vyras turi vesti, o moteris už ko tekėti?, klausia Keyserlingas. Ir pareiškia, kad į tai negalima moksliškai atsakyti, nes kiekvienas gyvas padaras yra vienintelis savo būdu, ir žinojimas bendrų principų nedaugiau pagelbės pasirinkti tikrą partnerį, kaip kad kontrapunkto ir harmonijos žinojimas nepadarys žmogaus kompozitorium. Čia negali būti visiem pritaikomų taisyklių. Kiek tai liečia atskirus asmenis, Keyserlingas tą problemą suskirsto į dvi atskiras dalis: pirma — pasirinkimas partnerių atsižvelgiant į pačius partnerius, ir antra — tas pat, atsižvelgiant į palikuonis. Kiek tai liečia vaikus, tėvai tėra tarpininkai, perduodą rasinį paveldėjimą; kaip iš individų jie negauna nieko. Be to, kiekvienas turįs vaikų, atsisako savo nepriklausomybės. Šalia to, jeigu vaikai yra svarbiausias dalykas, asmeninės laimės klausimas pasidaro antraeilis, nes tėviška laimė labai skirtinga nuo vedybinės laimės. Tuo atžvilgiu į tinkamo partnerių pasirinkimo problemą galima žiūrėti kaip į visumą, santuoką laikančią nepriklausomu vienetu, sudarytu iš dviejų dalių, labai panašią vaikui, kuris taip pat yra dvejybinio junginio padaras.

Pagal krikščionybės mokslą vedusieji jau nebėra atskiri, o vienas kūnas. Psichinį vieningumą išgyvena visi tikrai mylintieji. Tai turėdamas galvoje, Keyserlingas pažymi, kad vieningumas esąs pagrindinė santuokos ypatybė. Todėl tinkamo partnerio pasirinkimo problema turi būti sprendžiama kaip savo paties sielos prieštaravimų ir skirtumų suderinimas. Kaip to galima pasiekti? Be abejo, ne niveliavimo būdu, nes visi įgimti talentai nesikeičia, lygiai kaip ir genai (paveldėjimo elementai). Vienos tegalima pasiekti tik meile, išmintim ir tikė[illegible]o būdu siela gali sujungti nesuderinamus el[illegible] Iš tų bendro pobūdžio svarstymų, Keys[illegible] išveda pirmą aiškų atsakymą. Vyras ar mot[illegible] tuoktis tik su tuo asmeniu, kuris, patapęs jo (jos) sielos partneriu (re) gali jam pagelbėti nugalėti tas ku[illegible]is, su kuriom jis(ji) negali grumtis būdamas(a) viena(s). Ir jeigu jis įsitikino, kad būdamas(a) vienas(a), yra vienašalis ir nepilnas. Štai kodėl dauguma laimingų santuokų remiasi papildomu pagrindu. Jeigu asmuo pažadina kitame meilę, pirmasis patampa, nepaisant įsipynusių proto ir sielos motyvų, matomu įsikūnijimu to, ko vidiniai buvo norima ir įsivaizduota, panašiai kaip kito asmens žodžiai išsako mūsų mintis, kurių mes patys nesugebėjome išsakyti. Iš čia kyla jausmas, lyg kad abu partneriai jau seniai vienas kitą pažįsta. Asmuo mylimam asmenyje kaip veidrodyje mato savo paties sielos atspindį. Tad nestebėtina, kad žmogus iš pirmo žvilgsnio pažįsta kitą asmenį, sutampantį su juo.

Čia, sako Keyserlingas, mes turime išaiškinimą vi-